

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 1999

*Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky*

***SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 1999***

*Slovenská agentúra
životného prostredia*

Stratégia štátnej environmentálnej politiky vedie k začleneniu Slovenskej republiky, ako samostatného štátu, do globálnej aliancie, tvoriacej predpoklad dosiahnutia celoeurópskej a celosvetovej environmentálnej bezpečnosti, mieru a trvalo udržateľného rozvoja a života na Zemi ...

zo Stratégie štátnej environmentálnej politiky z roku 1993

STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

• ENVIRONMENTÁLNE KONCEPCIE

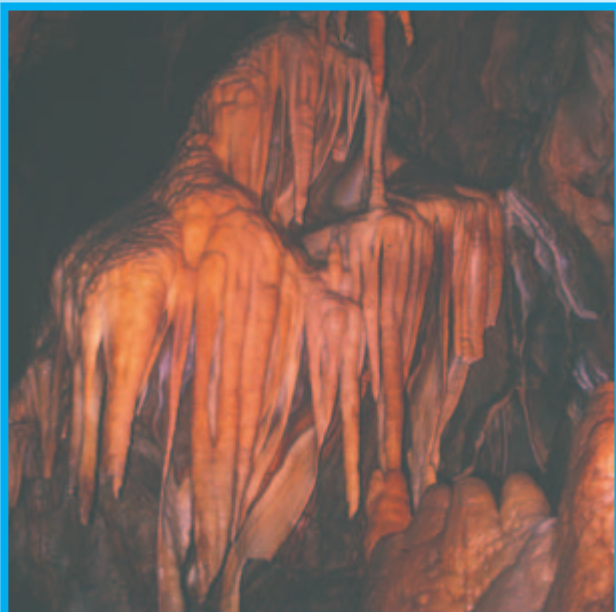
Národný environmentálny akčný program II (NEAP II) bol schválený uznesením vlády SR zo 16. decembra 1999 č. 1 112. Vychádza z environmentálnej situácie v Slovenskej republike (stavu jej životného prostredia a starostlivosti o životné prostredie), hodnotenej aj z medzinárodného hľadiska vo väzbe na proces po Konferencii OSN o životnom prostredí a rozvoji (Rio de Janeiro 1992) a riešenie environmentálnych problémov v rámci Európy, osobitne vo vzťahu k stredoeurópskemu regiónu a k Európskej únii. Ide o druhý komplexný programový dokument, ktorý nadväzuje na Stratéziu, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky (uznesenie NR SR č. 339/1993 a uznesenie vlády SR č. 619/1993) a prvý Národný environmentálny akčný program (NEAP I), schválený uznesením vlády SR č. 350/1996.

NEAP II predstavuje multisektorálny dokument, vychádzajúci okrem spomenutých predchádzajúcich koncepcných materiálov aj z Programového vyhlásenia vlády SR, Plánu práce vlády SR, NPAA pre oblasť životného prostredia, zohľadňujúci celý rad medzinárodných dohovorov a dohôd, ku ktorým Slovenská republika pristúpila v celoplošnom alebo európskom meradle. Nadväzuje na strednodobé a dlhodobé ciele environmentálnej politiky SR.

Časovým horizontom NEAP II je rok 2002. I napriek stanoveniu tohoto termínu je potrebné si uvedomiť, že ide o dokument otvorený, obsahujúci zároveň opatrenia, riešenie ktorých presahuje tento stanovený časový horizont. Táto skutočnosť indikuje potrebu jeho kontroly a aktualizácie v roku 2003 vo väzbe na zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja.

V súlade so Stratégiou štátnej environmentálnej politiky SR NEAP II uplatňuje nasledovné priority:

1. Ochrana ovzdušia pred znečisťujúcimi látkami, najmä skleníkovými plynmi a globálna environmentálna bezpečnosť.
2. Zabezpečenie kvality a dostatku pitnej vody a zníženie znečistenia ostatných vôd pod prípustnú mieru.
3. Ochrana pôdy pred degradáciou a zabezpečenie nezávadnosti potravín a ostatných výrobkov.
4. Minimalizácia vzniku, využívanie (recyklácia) a správne zneškodňovanie odpadov.
5. Zachovanie biologickej rozmanitosti, ochrana a racionálne využívanie prírodných zdrojov a optimalizácia priestorovej štruktúry a využívania krajiny.

Pod hodnotením vplyvu na životné prostredie sa rozumie komplexné zistenie, opísanie a vyhodnotenie predpokladaných vplyvov navrhovanej činnosti vrátane porovnania s jestvujúcim stavom životného prostredia v mieste jej vykonávania a v oblasti jej predpokladaného vplyvu.

§ 12 ods. 1 zákona NR SR č. 127/1994 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie

• POSUDZOVANIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

V roku 1999 sa podľa zákona NR SR č. 127/1994 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie posudzovalo celkom 112 zámerov stavieb, zariadení a činností. Z celkového počtu posudzovaných zámerov 39 zámerov podliehalo zisťovaciemu konaniu a 73 zámerov povinnému hodnoteniu.

Posudzovanie bolo v roku 1999 ukončené pre 39 stavieb, zariadení a činností. Vzhľadom na nepodstatný vplyv na životné prostredie rozhodlo MŽP SR v zisťovacom konaní, že 7 zámerov nebude ďalej posudzovaných podľa zákona. Z posúdených zámerov najväčšiu skupinu tvorili zábery súvisiace s nakladaním s odpadmi (12 zámerov). Záverečné stanoviská, ktoré v roku 1999 vydalo MŽP SR boli vo všetkých prípadoch súhlasné s návrhom opatrení na zníženie negatívnych vplyvov na životné prostredie.

V roku 1999 sa pokračovalo v zapisovaní do **Zoznamu odborne spôsobilých osôb na posudzovanie vplyvov činností na životné prostredie** v zmysle Vyhlášky MŽP SR č. 52/1995 Z.z.. Do konca roku 1999 bolo v tomto zozname, ktorý vedie MŽP SR, zapísaných 287 fyzických osôb a 7 právnických osôb.

V záujme rozvoja medzinárodnej spolupráce pri zabezpečovaní priaznivého životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja bol prijatý 25. februára 1991 vo fínskom meste Espoo **Dohovor Európskej hospodárskej komisie OSN o hodnotení vplyvov na životné prostredie presahujúcich štátne hranice** (ďalej len „Dohovor z Espoo“). Cieľom Dohovoru z Espoo je zavedenie princípu posudzovania vplyvov na životné prostredie do vnútroštátnej legislatívy jednotlivých štátov a umožnenie iným štátom zasiahnuť presne ustanoveným spôsobom do prípravy činností, ktoré sa vykonávajú mimo ich územia a ktoré môžu mať nežiadúci vplyv na ich životné prostredie.

Bývalá ČSFR podpísala Dohovor z Espoo 20. 8. 1991, po predchádzajúcom súhlase obidvoch republík s výhradou ratifikácie, nakoľko v tomto čase neboli na plnenie záväzkov vyplývajúcich z tohto dohovoru vytvorené podmienky.

Dohovor z Espoo nadobudol platnosť 10. septembra 1997. V dňoch 18. - 20. mája 1998 sa v nórskom Oslo konalo 1. stretnutie strán Dohovoru z Espoo za účasti zástupcov MŽP SR vo funkcii pozorovateľa.

V období od podpísania Dohovoru z Espoo sa v Slovenskej republike vytvorili všetky potrebné podmienky (legislatívne, inštitucionálne i finančné) pre plnenie záväzkov vyplývajúcich z tohoto dohovoru. MŽP SR pripravilo v roku 1999 návrh na ratifikáciu Dohovoru z Espoo na rokovaní vlády SR a následne na rokovaní NR SR. Na základe súhlasu vlády SR a NR SR bola vyhotovená ratifikačná listina SR k Dohovoru z Espoo, ktorá po podpísaní prezidentom SR bola uložená 22. 11. 1999 s tým, že Dohovor nadobudne pre SR platnosť 17. 2. 2000.

Posudzovanie vplyvov presahujúcich štátne hranice je upravené v tretej časti zákona NR SR č. 127/1994 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Postup je v plnom súlade s požiadavkami Dohovoru z Espoo. Funkciu koordinujúceho orgánu (kontaktného bodu) za Slovensko pri posudzovaní vplyvov presahujúcich štátne hranice bude podľa zákona vykonávať Ministerstvo životného prostredia SR.

K hlavným cieľom NEAP II patrí posudzovanie a označovanie vhodnosti technológií a produktov v SR s podmienkami Európskej únie, uplatňovanie systémového prístupu k integrovanej výrobkovej politike a zabezpečenie integrácie environmentálnej politiky do odvetvových politík pri uplatňovaní zásad trvalo udržateľného rozvoja.

Národný environmentálny akčný program II, schválený uznesením vlády SR č. 1 112/1999

• ENVIRONMENTÁLNE HODNOTENIE A OZNAČOVANIE VÝROBKOV

V apríli roku 1999 vstúpil **Národný program environmentálneho hodnotenia a označovania výrobkov (NPEHOV)** do tretieho roka svojej realizácie. V roku 1999 boli v platnosti smernice na výrobné skupiny:

- Smernica č. 0007 - *Elektrické automatické práčky pre domácnosť*
- Smernica č. 0008 - *Radiálne pneumatiky pre osobné automobily.*

Ministrom životného prostredia boli na základe **odporúčenia Komisiou environmentálneho hodnotenia a označovania výrobkov** schválené a osvedčené nové smernice pre výrobné skupiny:

- Smernica č. 0009 - *Elektrické chladničky a mrazničky pre domácnosť*
- Smernica č. 0010 - *Vykurovacie kotly na plynné palivá vybavené pretlakovým horákom*
- Smernica č. 0012 - *Prostriedky na zimnú údržbu ciest.*

Vyhlasením nových smerníc sa otvorila cesta pre záujemcov o značku **Environmentálne vhodný výrobok (EVV)** tak z radov domácich ako aj renomovaných zahraničných výrobcov, u ktorých je predpoklad, že mnohé z ich výrobkov vysokej kvality spĺnia aj špecifické environmentálne požiadavky.

Vo väzbe na riešené projekty MŽP SR z oblasti štandardizácie boli v priebehu roka vypracované návrhy nových smerníc na výrobkové skupiny:

- Smernica č. 0013 - *Biodegradovateľné plastové obalové materiály*
- Smernica č. 0014 - *Pracie prostriedky pre textilie.*

V tomto období skončila platnosť prvých vydaných smerníc NPEHOV:

- Smernica č. 0001 - *Posteľná bielizeň zo 100% bavlny*
- Smernica č. 0002 - *Toaletný papier zo 100% recyklovateľných vlákien*
- Smernica č. 0003 - *Papierové vreckovky z recyklovateľných vlákien*
- Smernica č. 0004 - *Plastové výrobky s obsahom zberových plastov*
- Smernica č. 0005 - *Vodou riediteľné náterové hmoty*
- Smernica č. 0006 - *Vodou riediteľné lepidlá a tmely.*

V priebehu roka sa uskutočnilo ich revízne konanie za účasti príslušných vedecko-výskumných a technických inštitúcií, autorizovaných a akreditovaných osôb, zástupcov výrobcov a spotrebiteľov a zároveň sa zabezpečilo, v rámci aktualizácie smerníc, zahrnutie realizovateľných špecifických environmentálnych požiadaviek najmä vo väzbe na európsky ecolabelingový program a národné programy významné z hľadiska exportu slovenských výrobkov.

V roku 1999 získali **právo používať značku EVV** nasledujúce výrobky:

- Farba disperzná akrylátová na sadrokartón SADAKRIN

Výrobca: PAM, s.r.o. Bratislava - Vajnory

- Farba disperzná akrylátová PAMAKRYL IN

Výrobca: PAM, s.r.o. Bratislava - Vajnory

Na uvedené výrobky bolo ministrom životného prostredia osvedčené na dobu 3 rokov.

Jedným z opatrení NEAP II je realizácia podporných programov na zavedenie environmentálneho manažérstva a auditorských schém - Program environmentálneho manažérstva.

Národný environmentálny akčný program II, schválený uznesením vlády SR č. 1 112/1999

• SYSTÉM ENVIRONMENTÁLNEHO MANAŽÉRSTVA

Štandardizácia EMS

V rámci činnosti TNK č. 72, v rámci ktorej bola prostredníctvom realizácie plánu technickej normalizácie operatívne preberaná problematika environmentálneho manažérstva riešená **Technickým výborom pri medzinárodnej organizácii pre normalizáciu ISO/TC 207, boli do konca roku 1999 vydané Slovenským ústavom technickej normalizácie nasledujúce STN:**

1. STN EN ISO 1400 (83 9001)	Systémy environmentálneho manažérstva. Špecifikácia s návodom na použitie (EN ISO 14001:1996)
2. STN ISO 14004 (83 9004)	Systémy environmentálneho manažérstva. Všeobecné pokyny obsahujúce zásady, systémy a podporné techniky (ISO 14004:1996)
3. STN EN ISO 14010 (83 9010)	Pokyny na environmentálny audit (EN ISO 14010:1996)
4. STN EN ISO 14011 (83 9011)	Pokyny na environmentálny audit. Postupy auditu. Audit systémov environmentálneho manažérstva (EN ISO 14011:1996)
5. STN EN ISO 14012 (83 9012)	Pokyny na environmentálny audit. Kvalifikačné kritériá na environmentálnych audítorov (EN ISO 14012:1996)
6. STN ISO 14020 (83 9020)	Environmentálne značky a vyhlásenia. Všeobecné zásady (ISO 14020:1998)
7. STN EN ISO 14040 (83 9040)	Environmentálne manažérstvo. Posudzovanie životného cyklu. Princípy a štruktúra (EN ISO 14040:1997)
8. STN EN ISO 14041 (83 9041)	Environmentálne manažérstvo. Posudzovanie životného cyklu. Definovanie cieľa a predmetu a inventarizačná analýza (EN ISO 14041:1998)
9. STN ISO 14050 (83 9050)	Environmentálne manažérstvo. Slovník (ISO 14050:1998)

V rozpracovanosti v roku 1999 s predpokladom vydania v roku 2000-2001 boli nasledovné slovenské technické normy:

1. STN ISO 14 021 (9021)	Environmentálne značky a vyhlásenia. Vlastné vyhlásenie tvrdení o environmentálnych vlastnostiach (ISO 14021:1999)
2. STN ISO 14024 (83 9024)	Environmentálne značky a vyhlásenia. Environmentálne označovanie typu I. Usmerňujúce zásady a postupy (ISO 14 024:1999)
3. STN ISO TR 14025 (839025)	Environmentálne značky a vyhlásenia. Environmentálne vyhlásenia typu III. Princípy a postupy (ISO/DTR 14 025:1999)
4. STN ISO 14031 (83 9031)	Environmentálne manažérstvo . Hodnotenie environmentálneho správania. Pokyny (EN ISO 14031:1998)
5. STN EN ISO 14042 (83 9042)	Environmentálne manažérstvo. Posudzovanie životného cyklu. Posudzovanie vplyvov životného cyklu (pr EN ISO 14042: 1999)
6. STN EN ISO 14043 (83 9043)	Environmentálne manažérstvo. Posudzovanie životného cyklu. Interpretácia životného cyklu (pr EN ISO 14043:1999)
7. STN ISO/TR 14049 (83 9049)	Pokyny na používanie ISO 14041 Posudzovanie životného cyklu. Definovanie cieľa a predmetu a inventarizačná analýza (ISO/DTR 14049:1999)
8. STN 83 9060	Pokyny na začlenenie environmentálnych aspektov do noriem na výroby (ISO Guide 64:1997)
9. ISO/IEC Guide 66 (83 9066)	Všeobecné požiadavky na orgány vykonávajúce posudzovanie a certifikáciu/registáciu systémov environmentálneho manažérstva (EMS) (Draft ISO/IEC Guide 66:1998)

Certifikácia EMS

Ochrana životného prostredia prostredníctvom integrácie do rozvojových a riadiacich činností podniku určovala jeho profil a najmä jeho vnímanie verejnosťou. Prejavilo sa to nielen vo zvýšení dôvery orgánov štátnej správy, ale prinášala aj konkurenčné výhody vo vzťahu k zahraničným partnerom. Akceleráciu požiadaviek vo väzbe na environmentálne správanie vnímalo čoraz viac slovenských podnikov. Významnosť a opodstatnenosť týchto požiadaviek sa prejavila nárastom zavedených a certifikovaných systémov environmentálneho manažérstva podľa normy ISO 14001. V roku 1999 získalo v SR certifikát ďalších desať organizácií. Certifikáty im boli udelené po predchádzajúcom úspešnom audite funkčného EMS prevažne zahraničnými certifikačnými spoločnosťami. Do certifikačného procesu sa zapojila aj slovenská certifikačná spoločnosť SKQS Žilina, ktorá v apríli 1999 získala od Slovenskej národnej akreditačnej služby osvedčenie o akreditácii pre oblasť certifikácie EMS.

Do konca roku 1999 bolo v SR s certifikovaným EMS dvadsaťštyri organizácií s prevažujúcou chemickou a strojárskou výrobou.

Tabuľka č. 194: Organizácie s certifikovaným EMS podľa medzinárodnej normy ISO 14001 v roku 1999

P.č.	Organizácia	Certifikát udelený	
1.	CONTINENTAL MATADOR, s.r.o. Púchov	Júl 1999	Det Norske Veritas Holandsko
2.	Chemko, a.s., Strážske	Júl 1999	SGS EQCI EESV Belgicko
3.	SPARTAN, a.s., Trnava	August 1999	Bureau Veritas Quality International
4.	VUNAR, a.s., Nové Zámky	Júl 1999	SKQS, s.r.o. Žilina, Slovensko
5.	Slovenský hodváb, a.s., Senica	Október 1999	SQS Švajčiarsko
6.	Tetra Pak - Grafobal, a.s., Skalica	September 1999	SGS EQCI EESV Belgicko
7.	VUCHV, a.s., Svit	November 1999	Det Norske Veritas AS, Holandsko
8.	CERAM ČAB, a.s., Nové Sady	December 1999	TÜV CERT-RWTÜV Nemecko
9.	ELBA, a.s., Kremnica	December 1999	TÜV CERT-RWTÜV Nemecko
10.	SES, a.s., Tlmače	December 1999	TÜV CERT-RWTÜV Nemecko

Zdroj: SAŽP

Za základnú podmienku pozitívneho prínosu SR k snahám o vytvorenie globálnej environmentálnej bezpečnosti v Európe a vo svete považujeme harmonizáciu environmentálneho práva s environmentálnym právom Európskej únie, ako aj vytvorenie inštitucionálnych predpokladov na jeho implementáciu.

Národný environmentálny akčný program II, schválený uznesením vlády SR č. 1 112/1999

• ENVIRONMENTÁLNE PRÁVO

V roku 1999 bol zverejnený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky jeden zákon, štyri vyhlášky MŽP SR a jedno opatrenie MŽP SR.

Zákon č. 313/1999 Z.z. o geologických prácach a o štátnej geologickej službe (geologický zákon) bol uverejnený 27. novembra 1999 s účinnosťou od 1. januára 2000. Nový zákon zrušil zákon Slovenskej národnej rady č. 52/1988 Zb. o geologických prácach a o Slovenskom geologickom úrade v znení zákona Slovenskej národnej rady č. 497/1991 Zb. Základnými prioritami nového geologického zákona je presné definovanie geologických prác, ustanovenie podmienok vykonávania geologických prác, úprava projektovania, riešenia a vyhodnocovania geologických úloh, určovanie prieskumných území podľa ustanovených požiadaviek, úprava vstupu na cudzie nehnuteľnosti a náhrada škody, štátna geologická správa, štátny geologický dozor a určenie sankcií za porušenie povinnosti.

Za účelom zabezpečenia záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných dohovorov na úseku ochrany prírody a krajiny, ktorými je Slovenská republika viazaná, bola vypracovaná a schválená vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 93/1999 Z.z. o chránených rastlinách a chránených živočíchoch a o spoločenskom ohodnocovaní chránených rastlín, chránených živočíchov a drevín, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 1999 a 1. novembra 1999 (§ 5 až 11). Vyhláška vychádza zo splnomocňovacích ustanovení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 287/1994 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, v zmysle ktorých sa novo upravujú podmienky ochrany chránených rastlín a chránených živočíchov a spoločenské ohodnocovanie vybraných častí prírody (chránených rastlín, chránených živočíchov a drevín). Zároveň sa vytvárajú základné predpoklady na zabezpečenie špecifickej formy ochrany prírody a krajiny, a to najmä druhovej ochrany. Chránia sa jedince určitého druhu rastlín a živočíchov, ktoré sú ohrozené, vzácne a zriedkavé svojím výskytom alebo inak významné so značnou spoločenskou hodnotou. Spoločenské ohodnocovanie sa bude uplatňovať najmä pri posudzovaní závažnosti konania proti chráneným rastlinám, chráneným živočíchom a drevinám, pri vyčíslňovaní škody vzniknutej pri tomto protiprávnom konaní, vypracúvaní znaleckých posudkov, rozhodovaní o rozsahu náhradnej výsadby a určovaní výšky finančných náhrad za vyrúbané dreviny. Spoločenské ohodnocovanie má slúžiť pre rozhodovanie orgánov ochrany prírody a krajiny a orgánov činných v trestnom konaní pri posudzovaní toho, či poškodením, usmrtením, zničením alebo

nezákonným vyrúbaním chránených rastlín, chránených živočíchov a drevín bola naplnená skutková podstata priestupku na úseku ochrany prírody a krajiny alebo trestného činu podľa § 181a - § 181c Trestného zákona.

Na zabezpečenie účinnejšej ochrany prírody a krajiny bola vydaná **vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 111/1999 Z.z.**, ktorou sa územie Vihorlat ustanovuje za chránenú krajinnú oblasť, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 1999 a **vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 112/1999 Z.z.**, ktorou sa prírodná rezervácia Skalka a prírodná rezervácia Zadná Poľana ustanovujú za **národné prírodné rezervácie**, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 1999.

Na vykonanie zákona č. 309/1991 Zb. o ochrane ovzdušia pred znečisťujúcimi látkami (zákon o ovzduší) bola vydaná **vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 200/1991 Z.z. o požiadavkách na vedenie prevádzkovej evidencie zdrojov znečistenia ovzdušia a o rozsahu ďalších údajov, ktoré sú prevádzkovatelia zdrojov znečisťovania povinní poskytovať orgánu ochrany ovzdušia**, ktorá nadobudla účinnosť 1. septembra 1999. Vyhláškou sa určili požiadavky na vedenie prevádzkovej evidencie veľkých, stredných a malých zdrojov znečistenia a rozsah ďalších údajov, ktoré sú prevádzkovatelia veľkých, stredných a malých zdrojov znečisťovania povinní poskytovať orgánu ochrany ovzdušia. Prevádzková evidencia zdroja znečisťovania patrí medzi rozhodujúce podklady pri kontrole orgánu ochrany ovzdušia, je podkladom pre súhrnnú bilanciu o emisiách znečisťujúcich látok a o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia sa príslušné obdobie, je základným zdrojom údajov pre spracovanie databázy informačného systému o zdrojoch znečisťovania, ich emisiách a vplyve na čistotu ovzdušia.

Na vykonanie zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 278/1993 Z.z. o správe majetku štátu v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 374/1996 Z.z. bolo vydané **opatrenie Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 322/1999 Z.z. o úprave dispozičných oprávnení správcov v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky pri nakladaní s majetkom štátu**, ktorá nadobudla účinnosť 15. decembra 1999.

Ministerstvo hospodárstva SR v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia SR vydali **zákon č. 175/1999 Z.z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa významných investícií a o doplnení niektorých zákonov**, ktorý nadobudol účinnosť 1. 8. 1999. Tento zákon novelizuje zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon). Zákon upravuje zjednodušenie usporiadania vlastníckych vzťahov potrebné na prípravu stavieb, ktoré sú významnou investíciou.

Zriaďuje sa Štátny fond životného prostredia, ktorého účelom je sústreďovať peňažné prostriedky, prerozdeľovať a zabezpečovať ich efektívne využívanie v záujme ochrany a tvorby životného prostredia.

*§ 1 zákona č. 69/1998 Z.z.
o Štátnom fonde životného prostredia
(pôvodne § 1 zákona SNR č. 128/1991 Zb.)*

• EKONOMIKA STAROSTLIVOSŤI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Štátny rozpočet a investičná politika

Finančné prostriedky súvisiace s ochranou a tvorbou životného prostredia boli poskytované zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky (ŠR SR) formou dotácií prostredníctvom rozpočtových kapitol príslušných ministerstiev a prostredníctvom Štátneho fondu životného prostredia. Na celkovej sume investičných finančných prostriedkov 1 060 360,1 tis. Sk sa Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR) podieľa čiastkou 639 837,8 tis. Sk (60,34%). Na zvyšku, t.j. 420 522,3 tis. Sk (39,66%) sa podieľa Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky (MZ SR) 207 725 tis. Sk (19,6%), Ministerstvo obrany Slovenskej republiky (MO SR) 120 655,5 tis. Sk (11,38%), Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky (MP SR) sumou 23 100 tis. Sk (2,18%), Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (MK SR) 12 201 tis. Sk (1,15%), Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (MS SR) 11 813 tis. Sk (1,11%), Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky (MDPaT SR) 5 136 tis. Sk (0,48%), Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR) 4 302,8 tis. Sk (0,40%) a Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (MPSVaR SR) 3 816 tis. Sk (0,36%). Prehľad environmentálnych investícií financovaných zo štátneho rozpočtu a zo Štátneho fondu životného prostredia SR (ŠFŽP SR) sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 195: Environmentálne investície rezortov SR financované zo štátneho rozpočtu a zo ŠFŽP v roku 1999 (tis. Sk)

Sektor Rezort	ČOV kanalizácie	ostatné VH akcie	odpadové hospod.	ochrana ovzdušia	iné	Spolu	%
MŽP SR	185 778,6	132 021,6	53 503,4	196 772,9	71 761,3	639 837,8	60,34
MP SR	23 100	0	0	0	0	23 100	2,18
MS SR	6 206	5 607	0	0	0	11 813	1,11
MPSVaR	0	0	0	3 816	0	3 816	0,36
MO SR	1 420,8	0	15 159,6	16 006,1	88 069	120 655,5	11,38
MK SR	0	0	0	12 201	0	12 201	1,15
MZ SR	15 000	0	22 970	169 755	0	207 725	19,60
MH SR	1 400	0	951	700	1 251,8	4 302,8	0,40
MV SR	15 627	23	2 000	7 843	6 280	31 773	3,00
MŠ SR	0	0	0	0	0	0	0,00
MDPaT SR	0	0	0	5 136	0	5 136	0,48
MF SR	0	0	0	0	0	0	0,00
Spolu	248 532,4	137 651,6	94 548,0	412 230,0	167 362,1	1 060 360,1	100,00

Zdroj: Príslušné rezorty

Štátny fond životného prostredia

Štátny fond životného prostredia SR (ŠFŽP SR) je základným zdrojom financovania environmentálnych projektov. Podľa zákona č. 69/1998 Z.z. o Štátnom fonde životného prostredia sa prostriedky fondu v roku 1999 členili na skupinu nenávratného financovania a na skupinu návratného financovania. Skupina nenávratného financovania mala celkový zdroj 731 450 507,82 tis. Sk, z toho z transferu zo štátneho rozpočtu vo výške 38 261 296 Sk. Skupina návratného financovania mala skutočný zdroj v celkovej výške 121 738 704 Sk, z toho 20 mil. Sk ako grant z **Fondu národného majetku** a zvyšok, t.j. 101 738 704 Sk z transferu zo štátneho rozpočtu.

Finančné prostriedky vo forme dotácií sa poskytovali príjemcom na základe rozhodnutí ministra životného prostredia SR a uzatvorenej dohody. Jednalo sa predovšetkým o dotácie priznané v roku 1998, ktoré z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov boli hradené až v roku 1999, dotácie určené obciam na financovanie Programu obnovy dediny a dotácie priznané v roku 1999. Celkom bolo v roku 1999 vyúčtovaných 471 akcií, ktorých príjemcovia splnili podmienky pre definitívne priznanie dotácie za roky 1998 a 1999.

V roku 1999 minister životného prostredia SR rozhodol o poskytnutí 27 dotácií v celkovej výške 38 261 296 Sk a okrem toho komisia menovaná ministrom životného prostredia SR dala návrh na poskytnutie 141 dotácií na financovanie Programu obnovy dediny v celkovej výške 6 500 000 Sk. V jednotlivých sekciách boli poskytnuté prostriedky takto:

Výdavky na environmentálne akcie ako investičné a neinvestičné dotácie boli v celkovej výške 631 282 942,83 Sk. Skutočnosť do 31.12.1999 predstavovala pokrytie dotácií z roku 1998 z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov koncom roku 1998, čerpanie dotácií pridelených v roku 1999 a doplatky dotácií z konečného vyúčtovania za roky 1998 a 1999.

Tabuľka č. 196: Prehľad poskytnutých finančných prostriedkov zo ŠFŽP v roku 1999 (Sk)

Sekcia	počet	Sk
Program obnovy dediny	141	6 500 000
ČOV a kanalizácie	2	2 500 000
ochrana ovzdušia	1	850 000
odpadové hospodárstvo	1	80 000
ochrana prírody	-	-
iné vodohospodárske akcie	4	16 980 200
iné akcie	6	1 449 000
výskum a propagácia	12	16 395 000
havárie	1	7 096

Zdroj: Správa o hospodárení s prostriedkami ŠFŽP za rok 1999

Tabuľka č. 197: Prehľad celkových investičných a neinvestičných dotácií zo ŠFŽP SR v roku 1999 (tis. Sk)

Oblasť	dotácie		spolu
	neinvestičné	investičné	
vodovody	-	125 781,87	125 781,87
ČOV a kanalizácie	-	185 778,58	185 778,58
ovzdušie	-	191 168,91	191 168,91
odpadové hospodárstvo	-	53 504,44	53 503,44
iné akcie ¹⁾	-	33 346,27	33 346,27
iné vodohosp. stavby	-	6 239,75	6 239,75
havárie	-	7,10	7,10
veda a výskum	7 685,75	-	7 685,75
propagácia	11 258,07	-	11 258,07
ochrana prírody	16 513,19	-	16 513,19
Spolu	35 457,01	595 825,92	631 282,93

¹⁾ v uvedenej čiastke je zahrnuté aj čerpanie dotácií poskytnutých obciam na financovanie Programu obnovy dediny výške 6 493 133,80 Sk

Ekonomické nástroje

Ekonomické nástroje tvorby a ochrany životného prostredia sú chápané ako súčasť komplexu nástrojov riadenia hospodárstva, ktorých výber je cieľovo determinovaný a v určitých prípadoch časovo ohraničený. V nasledovnej tabuľke je uvedená výška zdrojov príjmov z vybraných ekonomických nástrojov uplatňovaných v roku 1999 v porovnaní s rokom 1998.

Tabuľka č. 198: Príjmy z vybraných ekonomických nástrojov (mil. Sk)

Druh platby	1999	1998	Rozdiel	Príjemca
Platby za znečisťovanie				
poplatky za nakladanie s látkami a výrobkami poškodzujúcimi ozónovú vrstvu	4	-	+4	ŠFŽP
poplatky za znečistenie ovzdušia	303	395	-92	ŠFŽP
odplaty za vypúšťanie odpadových vôd	198	215	-17	ŠFŽP
poplatky za ukladanie odpadov	102	178	-76	ŠFŽP
Platby za využívanie prírodných zdrojov:				
odplaty za odber podzemnej vody	792*	6,1* 390,2	+785,9	ŠFŽP ŠVF
odplaty za odber povrchovej vody	896	1 061	-165	podniky povodia
odplaty za odber vody z verejných vodovodov	2 990	2 960	+ 30	vodárne a kanalizácie
odvody za záber poľnohospodárskej pôdy	767	538	+229	ŠFOZPPF
odvody za záber lesnej pôdy	18	46	-28	ŠFZL
úhrady za dobývacie priestory a vydobyté nerasty	127	114	+13	ŠR SR
• z toho za vydobyté nerasty	123	107	+16	

* Nedoplatky z odplát za odber podzemnej vody z predchádzajúcich rokov vymáhané súdnou cestou

Zdroj: ŠFŽP, MP SR, HBÚ

Tabuľka č. 199: Pokuty uložené orgánmi štátnej správy pre životné prostredie v roku 1999 (tis. Sk) - (príjem ŠFŽP)

Pokuty/Sektor	1999	1998	Rozdiel
ochrana ovzdušia	2 334	3 771	-1 437
ochrana vôd	6 733	7 850	-1 117
odpady	7 012	8 659	-1 647
ochrana prírody	1 659	1 893	-234
penále za dotácie	692		+692
Spolu	18 430	22 173	-3 743

Zdroj: ŠFŽP

Postupné zhoršovanie životného prostredia Zeme vplyvom niektorých ľudských činností a kolektívnej a individuálnej devastácie prírody v predchádzajúcich obdobiach, ale aj v súčasnosti, v základoch súvisí s pomerne nízkou úrovňou environmentálneho vedomia človeka. Zvyšovanie tejto úrovne

a s tým spojené uvedomelé konanie môže bez zvýšených nákladov napomôcť v globálnom meradle spomaleniu degradačného procesu, až k jeho zastaveniu v konkrétnych regiónoch a lokalitách v krátkej dobe dokonca prispieť

k zlepšeniu stavu životného prostredia a zabezpečeniu harmonizácie vzťahu prírody a človeka ako jej súčasťou.

Koncepcia environmentálnej výchovy a vzdelávania z roku 1997

• ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA A VZDELÁVANIE

Ministerstvo životného prostredia SR pristúpilo k zverejňovaniu informácií pre verejnosť o činnosti rezortu, prijatej legislatíve, projektoch a fondoch. V rámci novozriadenej Kancelárie pre verejnosť funguje pri MŽP SR tzv. **zelená linka** a k 1. októbru 1999 bola sprístupnená i **webová stránka MŽP SR** (<http://www.lifeenv.gov.sk>). Odbor pre styk s verejnosťou organizoval prvé **Envirofórum**, na ktorom sa predstavitelia ministerstva stretli so zástupcami ostatných rezortov, Slovenskej akadémie vied, mimovládnych organizácií a médií, podieľajúcich sa na realizácii environmentálnej výchovy. Prítomní poukázali na význam vytvorenia životaschopného grantového programu na podporu projektov environmentálnej výchovy, vzdelávania a propagácie, ktorý by sa mal premietnuť aj do **Environmentálnej akadémie** - programu pre vytvorenie uceleného systému environmentálnej výchovy, vzdelávania a propagácie. V Banskej Bystrici sa v roku 1999 usporiadali dve medzinárodné konferencie - **Environmentálne vzdelávanie – ekologizácia spoločenského vedomia**, ktorej sa zúčastnili zástupcovia krajín Višegrádskej štvorky a konala sa v rámci Envirofilmu '99 a **Environmentálna výchova k trvalo udržateľnému rozvoju**, ktorej organizátorom bola UMB Banská Bystrica v spolupráci a za finančnej podpory Britskej rady v Bratislave a Centra environmentálnej výchovy v Shrewsbury, Veľká Británia.

Najväčšia pozornosť verejnosti a zo strany médií bola v rámci prvej ENVIROJARI '99 venovaná **Envirofilmu '99**, jeho súťažnej prehliadke a sprievodným podujatiam v Banskej Bystrici, vo Zvolene a po prvýkrát v Banskej Štiavnici. Sprievodným podujatím bol IV. ročník medzinárodnej súťažnej prehliadky detskej výtvarnej tvorivosti - Zelený svet. Okrem tejto súťaže sa konala aj I. národná súťaž environmentálnych projektov - Enviroprojekt. Ďalšími významnými festivalmi s medzinárodnou účasťou, ktorých jedným z poslani je ochrana a obnova prírodného a životného prostredia sú **Festival potápačských filmov Vysoké Tatry**, **Agrofilm Nitra** a **Ekotopfilm Žilina**. Festivaly každoročne prispievajú k zvyšovaniu environmentálneho povedomia širokej verejnosti. Filmy prezentované na festivaloch tvoria odbornú environmentálnu základňu videotéky MŽP SR a SAŽP.

Do prírodovednej súťaže **Hypericum** organizovanej SAŽP pre žiakov základných škôl sa v roku 1999 zapojilo 21 subjektov z rezortov školstva, kultúry a životného prostredia (Stredoslovenské múzeum, Správa NAPANT, S-CHKO Cerová vrchovina, Regionálne osvetové stredisko (ROS) Rimavská Sobota, ROS

Lučenec, Ponitrianske múzeum, UKF Nitra, Podunajské múzeum, Vlastivedné múzeum), ale aj štátna správa a samospráva – ObÚ Hrušov a Badín, OÚ Nitra, Komárno a Topoľčany. Okrem toho SAŽP organizovala prehliadku tvorivých aktivít učiteľov, environmentalistov a iných aktivistov v oblasti environmentálnej výchovy v štátnych a mimovládnych organizáciách - ekonápadník ŠISKA (Banská Bystrica 1998, 1999).

Pre odborníkov sa usporiadali rôzne odborné semináre, napr. v TU vo Zvolene sa pravidelne organizuje theriológický seminár **Výskum a ochrana cicavcov na Slovensku**, ornitologické a botanické konferencie na rôznu tému. Fakulta prírodných vied UMB v Banskej Bystrici v roku 1999 organizovala vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou **Biologické dni**, na ktorých sa v sekcii didaktiky prednášali aj témy environmentálnej výchovy a vzdelávania. Súvislosti životného prostredia a zdravia boli predmetom rokovania **III. národnej konferencie škôl podporujúcich zdravie**, ktorá sa uskutočnila v dňoch 23.-24. novembra 1999 pod záštitou ministra školstva a ministra zdravotníctva, na ktorej bolo prítomných vyše 400 účastníkov.

V rezorte kultúry plnili úlohy spojené s environmentálnym vzdelávaním, výchovou a propagáciou v uplynulom období regionálne osvetové strediská (ROS) a niektoré múzeá, galérie a knižnice. Významná je aj participácia v záujmovej umeleckej činnosti (fotosúťaže, 18 výstav v jednotlivých regiónoch). Víťazné kolekcie sa úspešne prezentovali aj v **medzinárodných tematických súťažiach**, napr. **Strom** (Belgicko), **Voda** (Poľsko), **Príroda** (Fínsko). Propagácia výtvarnej tvorby na medzinárodných súťažiach **Vždy zelené, vždy modré** (Poľsko), **Dúha** (Maďarsko), **Kôň** (Slovinsko), **Prírodná rozprávka 99** (Lotyšsko), **Rieka, more, oceán** (Lotyšsko) a v **Tvorivej dielni - Mikro-makro**. Ústrední metodici Osvetového ústavu iniciovali detské folklórne súbory k prezentácii autentického folklóru, zvykoslovie vo vzťahu k prírode, človeku a divadelné hry s environmentálnou tematikou V rámci **Ekofóra**, čo je platforma environmentálnych mimovládnych neziskových organizácií, vo februári 1999 vznikla neformálna skupina s názvom **Ekovýchova**. Z EMVO spomenieme aspoň Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny, ktorý aktivity sústreďuje na praktickú ochranu prírody a propagáciu ochrany prírody, pravidelne organizuje tábory ochrancov prírody, celoslovenský XXXV. ročník **TOP** v roku 1999 organizoval v spolupráci s Oravským múzeom P.O. Hviezdoslava a SAŽP na lokalite Slaná Voda. Hnutie Stromu života, ktoré aktivity sústreďuje na výchovu k ochrane krajiny a kultúrneho dedičstva, formou pracovných táborov. **ETP Slovensko** - Environmental Training Project má environmentálne projekty zamerané na výchovu. V roku 1999 organizovalo medzinárodnú konferenciu **Trvalo udržateľné mestá** zameranú na možnosti zlepšenia životného prostredia a zdravia obyvateľstva skvalitnením manažmentu miest. **VYDRA** - vidiecka rozvojová aktivita mladých ľudí z celého Slovenska sa tradične podieľala na obnove čiernohronskej železnice a organizovala turnusy letných pracovných táborov pre deti a mládež. Lesoochranárske zoskupenie **VLK** zamerané na ochranu pôvodných lesných spoločenstiev Slovenska v roku 1999 pripravilo putovnú výstavu **Divočina zachráni svet**, letný senníkový tábor a osemdňový pobyt v lese **Gaia - náš domov**.

